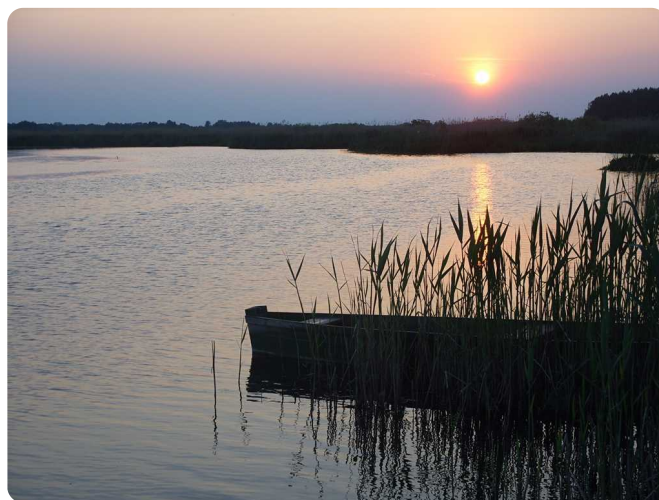

Наименование ТВП: Споровское

© С. Левый

Код: BY022

Географические координаты: 52°24' N 25°18' E

Административная принадлежность: Брестская область: Берёзовский район, Дрогичинский район, Ивановский район, Ивацевичский район

Площадь: 20169 га

Критерии: A1, B2, B3

Национальный природоохранный статус: ландшафтны заказнік рэспубліканскага значэння «Спораўскі»

Международный природоохранный статус: ТВП міжнароднага значэння, утворана ў 1998 годзе. Рамсарская тэрыторыя з 1999 г. (крытэрыі 1, 2)

Общее описание:

Тэрыторыя ўяўляе сабой адзін з буйнейшых у Еўропе комплекс пойменных нізінных балот, якія захаваліся ў натуральным стане. Дзякуючы сваім памерам балотны масіў застаецца стабільнай экасістэмай, якая ў пэўнай ступені не залежыць ад змен на прылягаючых тэрыторыях.

У цэнтры заказніка працякае рака Ясельда з вельмі звлістым і зарослым воднай расліннасцю рэчышчам. Пойма шырынёй ад 0,5 да 2 кіламетраў з абодвух бакоў рэчышча ўяўляе сабой тыповае нізіннае балота. У цэнтры заказніка

знаходзіцца возера Спораўскае. Асноўная частка тэрыторыі заказніка занята адкрытымі нізіннымі балотамі (43,2%), нізінныя балоты з мазаічна размешчанымі хмызнякамі займаюць 17,9% плошчы, на долю балот, парослых хмызнякамі, прыходзіцца 4,1%. Сярод балот раскіданы шматлікія невысокія пагоркі і ўзвышшы (мінеральныя астравы). У мінулым мінеральныя астравы былі пакрыты дубова-хваёвымі лясамі, але пазней іх высеклі і гэтыя ўчасткі сталі выкарыстоўваць у якасці выганаў і пашаў. У цяперашні час большая частка сельскагаспадарчых тэрыторый закінута і на іх аднаўляецца натуральная расліннасць.

Раней, да меліярацыі, гідралагічны рэжым ракі Ясельда быў тыповым для раўнінных рэк: кожную вясну бывала высокая паводка, якая змянялася летняй межанню. На працягу ўсяго года здараліся рэдкія навадненні, выкліканыя ападкамі. У цяперашні час увесь участак ракі Ясельда вышэй заказніка выпрамлены і зарэгуляваны. На рацэ створаны вадасховішча і рыбгас «Сялец», ад дзейнасці якіх залежыць гідралагічны рэжым на тэрыторыі заказніка. У апошнія гады веснавыя паводкі адсутнічаюць, затое пачасціліся летнія навадненні. Парушэнне гідралагічнага рэжыму прыводзіць да інтэнсіўнага зарастання рэчышча ракі і возера, да штогодніх затапленняў поймы ці, наадварот, моцных засух і пажараў.

Забалочаная пойма характарызуецца ўнікальным, хаця і не вельмі багатым складам раслін. Адзначана крыху больш за 600 відаў раслін. Звязана гэта з тым, што нешматлікія ўзвышэнні рэльефу (мінеральныя астравы), якія робяць больш разнастайнай бедную флору балот, у значнай ступені трансфармаваны. На тэрыторыі заказніка налічваецца 18 відаў раслін, занесеных у Чырвоную кнігу Беларусі, і 13 відаў, якія маюць рэгіянальную значнасць. Акрамя гэтага, тут адзначаны ўнікальныя супольнасці травяністай расліны булаваносца сівога *Corynephorum canescentis*, якія прыстасаваліся да росту на сухіх пясчаных выспах ва ўмовах, неспрыяльных для выжывання іншых відаў раслін.

Тэрыторыя заказніка выкарыстоўваецца для наступных відаў гаспадарчай дзейнасці: сенакашэння і выпасу жывёлы (10-15% плошчы), лясной гаспадаркі, палявання і рыбнай лоўлі. На прылягаючых да ўгоддзя, у асноўным меліяраваных, землях вырошчваюцца прапашныя і зерневыя культуры.

Основные биотопы:

Нізінныя балоты – 51,1%, лясы – 32,8%, азёры, вадасховішчы, залітыя вадой торфавырабаткі, рэкі і каналы – 8,9%, лугі – 3,4%, іншыя біятопы – 2,8%.

Птицы:

Усяго на гнездаванні ў заказніку адзначана 123 віды птушак.

Тэрыторыя з'яўляецца вызначальным месцам гнездавання віда, які знаходзіцца пад глабальнай пагрозай знікнення вяртлявай чаротаўкі *Acrocephalus paludicola*. Тут гняздуецца каля 9% сусветнай папуляцыі і адзначана самая высокая ў свеце шчыльнасць гэтага віду. Заказнік забяспечвае існаванне папуляцый цэлага шэрагу рэдкіх і знікаючых відаў птушак, сярод якіх два віды (драч *Crex crex* і дубальт *Gallinago media*) таксама знаходзяцца пад глабальнай пагрозай знікнення, а 20 занесены ў Чырвоную кнігу Беларусі. Акрамя гэтага, тэрыторыя заказніка падтрымлівае папуляцыю чаплі-бугая *Botaurus stellaris*, якая мае міжнародную значнасць, і папуляцыю чорнага бусла *Ciconia nigra* нацыянальнай значнасці.

Другие группы животных:

Фауна ТВП дастаткова разнастайная: 24 віда звяроў, 6 відаў рэптылій, 8 відаў амфібій, 34 віда рыб.

Состояние редких видов птиц:

Виды	Статус	Количество	Год/период оценки	Точность оценки	Тренды	Критерий ТВП
Шилохвость <i>Anas acuta</i>	гн	1-5 п	2007	Э		
Выпь большая <i>Botaurus stellaris</i>	гн	10-20 с	2007	Э		
Выпь малая <i>Ixobrychus minutus</i>	гн	5-10 п	2007	Э		

Виды	Статус	Количество	Год/период оценки	Точность оценки	Тренды	Критерий ТВП
Цапля большая белая <i>Casmerodius albus</i>	МГ	+	2007	П		
Черный аист <i>Ciconia nigra</i>	ГН	5 п	2007	Т		
Орлан-белохвост <i>Haliaeetus albicilla</i>	зал	+	2007	Т		
Змееяд <i>Circaetus gallicus</i>	ГН	1-2 п	2007	Э		
Лунь полевой <i>Circus cyaneus</i>	ГН	3 п	2007	Т	↔	
Малый подорлик <i>Aquila pomarina</i>	ГН	1 п	2007	Т	↔	
Подорлик большой <i>Aquila clanga</i>	ГН	1 п	2002	Т	↓	
Подорлик большой <i>Aquila clanga</i>	ГН	+	2007, 2010	Т	↓	
Пустельга обыкновенная <i>Falco tinnunculus</i>	ГН	1-2 п	2007	Э		
Кобчик <i>Falco vespertinus</i>	МГ	+	2007	П		
Чеглок <i>Falco subbuteo</i>	ГН	2-3 п	2007	Э		
Погоныш малый <i>Porzana parva</i>	ГН	20-30 п	2007-2010	Э		

Виды	Статус	Количество	Год/период оценки	Точность оценки	Тренды	Критерий ТВП
Коростель <i>Сгех сгех</i>	гн	15 с	2010	Т		
Журавль серый <i>Grus grus</i>	гн	3-4 п	2007	Э		
Турухтан <i>Philomachus pugnax</i>	мг	+	2007	П		
Гаршнеп <i>Lymnocyptes minimus</i>	мг	+	2007	П		
Дупель <i>Gallinago media</i>	гн	42-47 с	2010	Т	↑	A1
Веретенник большой <i>Limosa limosa</i>	гн	5-10 п	2007	Э		A1
Кроншнеп большой <i>Numenius arquata</i>	гн	2-5 п	2007	Э		
Улит большой <i>Tringa nebularia</i>	мг	+	2007	П		
Чайка малая <i>Hydrocoloeus minutus</i>	гн	5-15 п	2007	П		B2
Чайка сизая <i>Larus canus</i>	мг	+	2007	П		
Крчка малая <i>Sternula albifrons</i>	зал	+	2007	П		

Виды	Статус	Количество	Год/период оценки	Точность оценки	Тренды	Критерий ТВП
Крачка белошекая <i>Chlidonias hybrida</i>	гн	+	2007	П		
Крачка черная <i>Chlidonias niger</i>	гн	100-200 п	2007	Э		B2
Сова болотная <i>Asio flammeus</i>	гн	1-6 п	2007	Э		
Обыкновенный зимородок <i>Alcedo atthis</i>	гн	2-5 п	2007	Э		
Дятел белоспинный <i>Dendrocopos leucotos</i>	гн	5-10 п	2007	Э		
Сверчок соловьиный <i>Locustella luscinioides</i>	гн	100-200 п	2007	Э		B3
Камышовка вертлявая <i>Acrocephalus paludicola</i>	гн	491-517 с	2011	Т	↓	A1
Синица усатая <i>Panurus biarmicus</i>	гн	10-20 п	2007	Э		

Другие редкие и находящиеся под угрозой исчезновения виды:

Звяры: барсук *Melesmeles*.

Амфібіі: чаротавая рапуха *Bufo calamita*, грабенъчаты трытон *Triturus cristatus*.

Рэптыліі: балотная чарапаха *Emys orbicularis*.

Насякомыя: фіялетавае жужаль *Carabus violaceus*, залацістаямачны жужаль *Carabus clathratus*, жужаль менетрые *Carabus menetriesi*, жужаль бляскучы *Carabus nitens*, рашэцісты жужаль *Carabus cancellatus*, баразнаваты слізняед *Chlaenius costulatus*, чатырохбаразнаваты слізняед *Chlaenius sulcicollis*, прыгожая нехаленія *Nehalennias speciosa*, пясчаны скакун *Cicindela arenaria viennensis*, звычайны мечнік *Conocephalus discolor*, сфагнавы вадамер *Gerris sphagnetorum*.

Расліны: пылкагалоўнік чырвоны *Cephalanthera rubra*, ядрушка даўгарогая *Gymnadeniaca conopsea*, венерын чаравічак сапраўдны *Cypripedium calceolus*, касач сібірскі *Irissibirica*, падвей стройны *Eriophorum gracile*, асака ценявая *Carex umbrosa*, гарычка крыжападобная *Gentiana cruciata*, граздоўнік многараздзельны *Botrychium multifidum*, лікападыела заліўная *Lycopodiella inundata*, тайнік яйцападобны *Listera ovata*, крапіва кіеўская *Urtica kioviensis*, гайнік цёмна-чырвоны *Epipactis atrorubens*, чараўнік зеленакветкавы *Platanthera chlorantha*, верабейнік лекавы *Lithospermum officinale*, гарлачык белы *Nymphaea alba*.

Угрозы:

- Нестабільнасць гідралагічнага рэжыму ракі Ясельда.
- Забруджванне вады цяжкімі металамі, пестыцыдамі, арганічнымі рэчывамі.
- Узворванне глебы на мінеральных астравах, дзе растуць рэдкія віды раслін.
- Скарачэнне сенакашэння з'яўляецца асноўнай прычынай зарастання адкрытых нізінных балот хмызнякамі.
- Штогоднае веснавое выпальванне расліннасці практыкуецца мясцовым насельніцтвам і наносіць істотную страту біялагічнай разнастайнасці. Асабліва буйныя пашкоджанні адбываюцца ва ўмовах сухой вясны і адсутнасці паводак, калі разам з расліннасцю выпальваецца верхні пласт глебы, карэнні раслін і гінуць усе насякомыя. На такіх выпаленых балотах і лугах большасць відаў птушак перастае гнездавацца.

Рекомендации по сохранению:

У 2001 годзе распрацаваны план кіравання заказнікам «Спораўскі», у якім змешчаны рэкамендацыі па вырашэнню большасці пералічаных вышэй праблем. Асноўная ўвага ў плане ўдзелена вырашэнню праблем, звязаных з колькасцю і

якасцю вады. З 2011 г. пачата механізаванае кашэнне тэрыторыі поймы, для прадухілення зарастання адкрытых балот хмызнякамі.

Істочнікі інфармацыі:

Асабістыя паведамленні: Дамброўскі В.Ч., Малашэвіч У.У., Левы С.В.

Отчет по НИР на тему «Проведение учётов индикаторных видов животных в заказниках «Споровский», «Званец», «Средняя Припять» и «Простырь». Науч. Руководитель Карлионова Н.В., Минск., 2010. – 56 с.

План управления республиканским ландшафтным заказником «Споровский» (разработан ГНПО «НПЦ НАН Беларуси по биоресурсам», 2009 г.)

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю падрыхтавалі: Вяргейчык Л.А., Грычык В.В., Казулін А.В., Парэйка А.А., Скуратовіч А.М., Сцепановіч Я.М., Фладэ М.)

Составители : Левы С.В.

** Использование размещенной здесь неопубликованной информации для научных публикаций без письменного соглашения ее авторов запрещено. В случае использования части контента или страницы целиком на других интернет-ресурсах, обязательна ссылка на авторов и сайт iba.ptushki.org*